

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15135

av Ali Esbati m.fl. (V)

Förstärkt rätt till arbete för personer med funktionsnedsättning

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med en proposition med utgångspunkt i Funkautredningens förslag samt med beaktande av remissvaren på utredningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen bör ges ett tydligt uppdrag att vidta åtgärder för att motverka omotiverade könsskillnader när det gäller arbetsmarknadsinsatser för personer med funktionsnedsättning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att utforma ett ekonomiskt stöd till sociala företag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i sin styrning av statliga myndigheter ska begära att myndigheterna tar fram mål för anställning av personer med funktionsnedsättning.

2 Inledning

Varje enskild medborgare har rätt till arbete. Det framgår av artikel 6 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. I rätten till arbete inbegrips allas rätt till möjlighet att förtjäna sitt uppehälle genom arbete. Förutom denna rätt ska vi medborgare också, enligt artikel 9, ha rätt till social trygghet. I den nya FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige har ratificerat, inskräps detta ytterligare. Enligt konventionens artikel 27 om arbete och sysselsättning ska staterna skydda och främja förverkligande av rätten till arbete genom att vidta ändamålsenliga åtgärder, däribland lagstiftning.

Sverige är långt ifrån målet att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt och samma möjlighet som andra att delta fullt ut i samhällslivet, inklusive arbetslivet. Utvecklingen på arbetsmarknaden har dessutom gått bakåt under en lång period. Sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättning är lägre i dag än för tjugo år sedan och arbetslösheten är högre. Trenden är tydlig och bestående oavsett svängningar i konjunkturen.

Det finns en bred enighet om det oacceptabla i den här utvecklingen, men mycket lite har gjorts för att röja undan de hinder på arbetsmarknaden som står i vägen för personer med funktionsnedsättning. Det är hög tid att gå från ord till handling och realisera målet om ett tillgängligt arbetsliv där alla bereds plats efter förmåga.

Hur och i vilken grad en funktionsnedsättning påverkar en människas livssituation beror i hög grad på omständigheterna. Detsamma gäller i arbetslivet. Den höga arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning är ett slöseri med en stor arbetskraftsresurs. Hinder i arbetsplatsernas fysiska miljö och organisering utestänger personer som annars skulle kunna göra ett kvalificerat arbete. Även arbetsgivares okunskap och fördomar utgör ett stort hinder.

Vänsterpartiet vill göra arbetsmarknaden tillgänglig för alla. Vi har en övergripande politik för ett mer mänskligt arbetsliv som ökar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att vara en del av den reguljära arbetsmarknaden. I denna motion presenterar vi ett antal förslag för att stärka rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning.

3 Funkautredningen

I maj 2012 överlämnade Funkautredningen sitt betänkande ”Sänkta trösklar – högt i tak. Arbete, utveckling, trygghet” (SOU 2012:31) till regeringen. I betänkandet presenterades en mängd förslag till förstärkning och förändring av de arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med funktionsnedsättning. Funkautredningens förslag mottogs överlag positivt av remissinstanserna, däribland Handikappförbunden (HSO).

Den borgerliga regeringen genomförde vissa delar av utredningens förslag, men ytterligare insatser behövs för att stärka rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning. I december 2013 gav därför riksdagen, genom ett tillkännagivande, regeringen i uppdrag att skyndsamt återkomma med förslag som tar sin utgångspunkt i Funkautredningens förslag. Ställningstagandet gjordes med anledning av en motion från Vänsterpartiet. Den borgerliga regeringen valde att inte hörsamma riksdagens tillkännagivande.

Sverige har nu en ny regering. Regeringsförklaringen är ett steg i rätt riktning för att skapa ett samhälle där fler, oavsett funktionsnedsättning, kan vara delaktiga. Vänsterpartiet förutsätter att regeringen har högre ambitioner vad gäller funktionsnedsattas rättigheter och att man därför hörsammar riksdagens tidigare tillkännagivande vad gäller Funkautredningen. Vi anser att utredningen innehåller många bra förslag som stärker rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning. Dessutom finns många goda synpunkter i de remissvar som lämnats till den förra regeringen med anledning av utredningen. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med en proposition med utgångspunkt i Funkautredningens förslag samt med beaktande av remissvaren på utredningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Motverka omotiverade könsskillnader

Funkautredningen har på ett ingående sätt kartlagt och tydliggjort hur Arbetsförmedlingen arbetar med de insatser som är riktade till personer med nedsatt arbetsförmåga p.g.a. funktionsnedsättning. Redogörelsen visar på en mängd brister vad gäller styrning, resursfördelning, uppföljning och kvalitetssäkring.

Handikappförbunden har i sitt remissvar lyft fram ett antal problemområden som bör åtgärdas. Ett av dessa är de omotiverade könsskillnader som präglar de arbetsmarknadsinsatser som erbjuds personer med funktionsnedsättning. Funkautredningen visar att kvinnor med funktionsnedsättning är överrepresenterade i förberedande insatser, inklusive arbetslivsinriktad rehabilitering, men kraftigt underrepresenterade i alla subventionerade anställningar (SOU 2012:31 kapitel 5.2.3).

Arbetsförmedlingen, som ansvarig myndighet, bör ges ett tydligt uppdrag att vidta åtgärder för att motverka omotiverade könsskillnader när det gäller arbetsmarknadsinsatser för personer med funktionsnedsättning. Det behövs dessutom ökad medvetenhet och interna handlingsplaner för att subventioner och arbetsmarknadsåtgärder inte begränsas beroende på kön. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5 Ekonomiskt stöd till sociala företag

Funkautredningen tar upp den tredje sektorn, vid sidan av privat och offentlig sektor, som exempel på en arbetsmarknadssektor med stor potential att fånga upp fler som står utanför arbetsmarknaden. Sociala företag har i likhet med andra aktörer inom den tredje sektorn, såsom kooperativ och ideella föreningar, mycket stor möjlighet att bereda arbete för personer med funktionsnedsättningar. Med rätt stimulanser skulle många nya

arbetstillfällen kunna skapas inom den tredje sektorn, som ett komplement till och en breddning av den ordinarie arbetsmarknaden. Handikappförbunden framhåller i sitt remissvar att riktade arbetsmarknadspolitiska satsningar mot den tredje sektorn skulle ge ett mycket stort samhällspolitiskt utfall.

År 2011 lade Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) fram en rapport om sociala företag. Där föreslogs att Tillväxtanalys skulle få ett nytt uppdrag för att undersöka möjligheten att utforma ett riktat statligt stöd för att underlätta finansieringen av sociala företag. Den förra regeringen gav aldrig något sådant uppdrag till myndigheten.

Mot bakgrund av den outnyttjade resurs som sociala företag utgör när det gäller att bereda arbete för personer med funktionsnedsättning, bör man se över möjligheten att utforma ett ekonomiskt stöd till dessa företag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Statliga myndigheter

I januari 2013 startade Arbetsförmedlingen ett praktikantprogram där personer med nedsatt arbetsförmåga skulle få praktik på statliga myndigheter, något som förhoppningsvis skulle leda till att flera av dem fick anställning. De ansvariga på Arbetsförmedlingen var optimistiska och trodde att 2 250 praktikplatser kunde skapas, på längre sikt ännu fler. När praktikantprogrammet granskades av media ett år senare hade endast 350 personer gått praktikantprogrammet. Av dem som var klara med sin praktik hade bara 23 personer fått en anställning på en statlig myndighet.

En avgörande orsak till det magra utfallet, både vad gäller antalet praktikplatser och antalet praktikanter som erbjudits anställning, är det faktum att Arbetsförmedlingen bara har skrivit överenskommelser med ett fåtal av de totalt 364 myndigheter som finns i Sverige. Enligt Handisam, som samarbetar med Arbetsförmedlingen kring praktikantprogrammet, ser myndigheterna fler hinder än möjligheter, vilket undergräver möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få en praktikplats och i förlängningen en anställning.

Vänsterpartiet kan konstatera att Arbetsförmedlingens praktikantprogram hos statliga myndigheter, som den förra regeringen initierade, har varit en besvikelse. För att praktikantprogrammet ska fylla sin funktion – att ge deltagarna arbetslivserfarenhet från statliga myndigheter och därmed öka deras möjligheter till ett framtida arbete – krävs en tydligare styrning från regeringens sida. De offentliga arbetsgivarna bör föregå med gott exempel när det gäller att erbjuda praktikplats och arbetstillfällen åt personer med funktionsnedsättning. Regeringen bör därför i sin styrning av statliga myndigheter

begära att man tar fram mål för anställning av personer med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ali Esbati (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Daniel Riazat (V)

Daniel Sestrajcic (V)